

(सुचनाको हक सम्बन्धि ऐन, २०६४ को दफा ५(३) तथा सुचनाको हक सम्बन्धि नियमावली, २०६५ को नियम ३ बमोजिम सार्वजनिक गरिएको)

२०७९ बैसाख १ गते देखि २०७९ असार मसान्तसम्ममा सम्पादित प्रमुख
कृयाकलापहरु (स्वतः प्रकाशन) को विवरण

नेपाल सरकार
ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं।

१. पृष्ठभूमि :	1
२. मन्त्रालयको कार्य विभाजन :	1
३. मन्त्रालयको संगठनात्मक संरचना :	3
४. सचिवालय, महाशाखा, जिम्मेवार अधिकारी र सम्पूर्ण टेलिफोन नम्बर :	4
५. मन्त्रालय मातहतका विभाग तथा निकायहरु :	4
६. मन्त्रालय सम्बद्धराष्ट्रिय गैरवका आयोजनाहरु :	5
७. सेवा प्राप्त गर्ने लाग्ने दस्तुर र अवधि :	5
८. निवेदन उजुरी उपर निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी :	5
९. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी :	5
१०. सूचना अधिकारी प्रबक्ता र प्रमुखको नाम पद:	6
११. ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची :	6
१२. सम्पादन गरेका मुख्य मुख्य कामको विवरण :	8

१. पृष्ठभूमि :

विकासको मेरुदण्डको रूपमा रहेको उर्जा,जलश्रोत तथा सिंचाइ क्षेत्रलाई समायोजित तरिकाले द्रुत विकास गरी देशको सामाजिक-आर्थिक रूपान्तरण गर्ने एक प्रमुख साधनको रूपमा नेपालको जलश्रोतको दिगो उपयोग गर्दै उर्जा तथा सिंचाइ क्षेत्रमा महत्वपूर्ण उपलब्धीहरु हासिल गर्ने, सम्पूर्ण खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाइ सुविधा पुर्याउने, उर्जा संकटलाई न्यूनिकरण गर्ने, निराकरण गर्ने र विद्युत उर्जालाई देशको मुख्य उर्जाको रूपमा अगाडी बढाउने सोचका साथ उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाइ क्षेत्रसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण गतिविधिहरुको व्यवस्थापन गर्ने मुख्य दायित्व उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालयको रहेको छ। नेपाल सरकारको कार्य विभाजन नियमावली २०७४ अनुसार साविकको उर्जा मन्त्रालय र सिंचाइ मन्त्रालय तथा सो मातहतका निकायहरुका साथै साविकको वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गत रहेका वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र र जल तथा मौसम विज्ञान विभाग समेत समावेश गरी उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय गठन भएको छ।

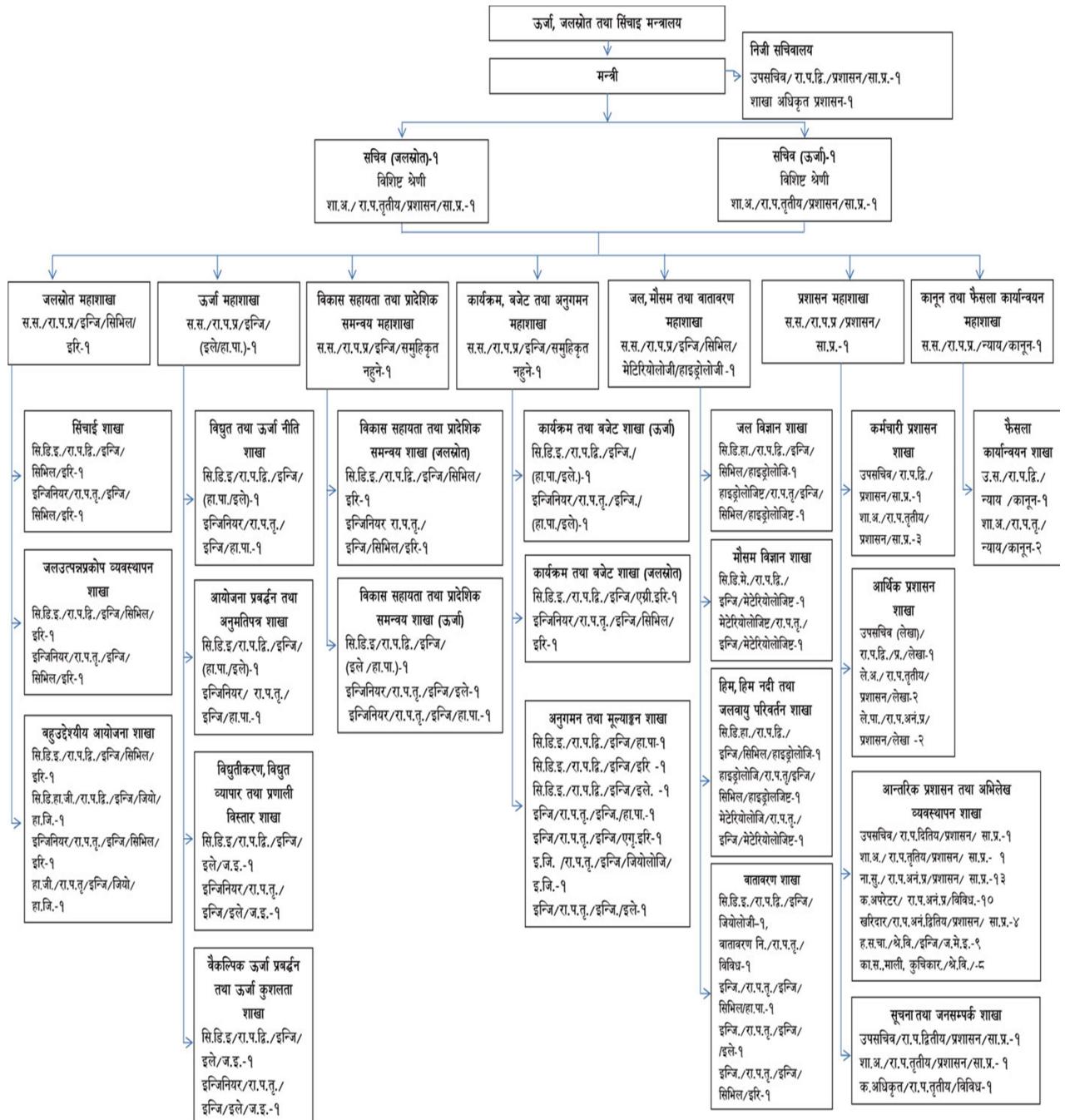
२. मन्त्रालयको कार्य विभाजन :

उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालयबाट सम्पादन हुने कार्यहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्।

१. जलश्रोत र उर्जाको दिगो विकास, संरक्षण, उपयोग र पानीको बाँडफाँडसम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड र नियमन,
२. जलश्रोत र उर्जा पूर्वाधार संरचना निर्माणसम्बन्धी एकीकृत नीति, कानुन, मापदण्ड र नियमन
३. सिंचाइसम्बन्धी एकीकृत नीति, कानुन, मापदण्ड र नियमन
४. नदी बेसिन योजना र जल उपयोगसम्बन्धी गुरुयोजना र नियमन
५. जलश्रोत, उर्जा, सिंचाइ र भूमिगत जलश्रोतसम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान र प्रविधि विकास
६. प्रमुख नदीहरुको बहाव क्षेत्र निर्धारण र सो क्षेत्रको जमीनको संरक्षण, व्यवस्थापन र उपयोगसम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड र नियमन
७. जलश्रोतसम्बन्धी वस्तु वा सेवा उपयोगको मापदण्ड र नियमन
८. जलश्रोत, उर्जा र सिंचाइ क्षेत्रसँग सम्बन्धित निकायहरुसँगको समन्वय
९. संघिय र अन्तरप्रदेशस्तरमा सञ्चालन हुने जलश्रोत उपयोगका बहुउद्देश्यीय आयोजनाको पहिचान, अध्ययन, निर्माण र नियमन
१०. संघीय र अन्तरप्रदेशिक सिंचाइ र अन्तरप्रदेश जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण आयोजनको पहिचान, अध्ययन, निर्माण र नियमन
११. जलश्रोत, उर्जा र सिंचाइसम्बन्धी ठूला पूर्वाधार आयोजनाबाट विस्थापितहरुको पुनर्बास र पुनर्स्थापना
१२. संघीय र अन्तरप्रदेश सिंचाइ प्रणालीको बाँध, जलाशय, अन्य संरचना, मुल नहरको सञ्चालन, मर्मत संभार, व्यवस्थापनसम्बन्धी नीति, मापदण्ड र कार्यान्वयन

१३. प्रदेश सीमा नदीको बाढी र नदी नियन्त्रण कार्यक्रम सञ्चालनमा समन्वय र सहयोग
१४. जलश्रोत,उर्जा र सिंचाइसम्बन्धी तथ्याङ्क व्यवस्थापन,अध्ययन अनुसन्धान
१५. राष्ट्रिय र अन्तरराष्ट्रिय विद्युत प्रशारण लाइन तथा विस्तार
१६. राष्ट्रिय र अन्तरराष्ट्रिय विद्युत व्यापार सम्बन्धी नीति,कानून,मापदण्ड,सन्धी-सम्झौता कार्यान्वयन र नियमन
१७. राष्ट्रिय महत्वका बहुउद्देश्यीय जल आयोजना र अन्तर जलाधार स्थानान्तरण
१८. विद्युत सेवाको मापदण्ड,गुणस्तर र महशुल सम्बन्धी नीति र नियमन
१९. विद्युत सेवाको राष्ट्रिय र क्षेत्रिय भार प्रणाली व्यवस्थापन र सञ्चालन
२०. नवीकरणीय र वैकल्पिक उर्जाको उपयोग,गुणस्तर र मापदण्ड
२१. विद्युत विकासमा लगानी
२२. जल तथा मौसम विज्ञान सेवासम्बन्धी नीति,कानून,मापदण्ड,तथ्याङ्क,योजना,कार्यान्वयन र नियमन
२३. मौसम तथा बाढी पूर्वानुमान
२४. विपद पूर्व सूचना प्रणालीको विकास तथा सम्प्रेषण
२५. जलवायुसम्बन्धी अध्ययन तथा अनुसन्धान,सूचना आदन प्रदान
२६. जल तथा मौसमी राडार,रेडियोसोन्डे,चट्यान नेटवर्क,सौर्य विकीरण केन्द्रहरूको व्यवस्थापन र सूचना प्रवाह
२७. हिमनदी तथा हिमताल
२८. मन्त्रालयसम्बन्धी राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासँग सन्धि,सम्झौता,अभिसन्धि,सम्पर्क र समन्वय
२९. मन्त्रालयसम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान,प्राधिकरण,समिति ,प्रतिष्ठान,कम्पनी आदिको सञ्चालन र नियमन
३०. नेपाल इन्जिनियरिङ सेवाअन्तर्गत देहायका समूह,उपसमूहको सञ्चालन
  - क) इलेक्ट्रिकल इन्जिनियरिङ समूह
  - ख) मेकानिकल इन्जिनियरिङ समूह
  - ग) मेटेरियोलजी समूह
  - घ) एग्र इरिगेशनइन्जिनियरिङ समूह
  - ड) सिभिल इन्जिनियरिङ समूहको इरिगेशन,हाइड्रोपावर र हाइड्रोलजी उपसमूह ।

३. मन्त्रालयको संगठनात्मक संरचना :

४. सचिवालय, महाशाखा, जिम्मेवार अधिकारी र सम्पूर्ण टेलिफोन नम्बर :

सि.नं.	सचिवालय/महाशाखा	जिम्मेवार अधिकारी	फोन नं.
१	माननीय उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाइमन्त्री	श्री पम्फा भुसाल	४२९९५१३/५१८
२	सचिव(उर्जा)	श्री शुशिल चन्द्र तिवारी	४२९९५१६
३	सचिव (सिंचाइ)	श्री सागर कुमार राई	४२९९४२६
४	प्रशासन महाशाखा	सहसचिव श्री बाबुराम भण्डारी	४२०००३३
५	कानुन तथा फैसला कार्यान्वयन महाशाखा	सहसचिव श्री पुष्कर सापकोटा	४२०००३१
६	कार्यक्रम, बजेट तथा अनुगमन महाशाखा		४२९९५०९
७	जलश्रोत महाशाखा	सहसचिव श्री महेश्वर श्रेष्ठ	४२००१२२
८	उर्जा महाशाखा	सहसचिव श्री मधु प्रसाद भेटुवाल	४२९९५३६
९	विकास सहायता तथा प्रादेशिक समन्वय महाशाखा	सहसचिव श्री चिरञ्जीवी चटौत	४२९९५२३
१०	जल, मौसम तथा बातावरण महाशाखा	सहसचिव श्री राम गोपाल खर्बुजा	४२९९९१२

५. मन्त्रालय मातहतका विभाग तथा निकायहरु :

- विद्युत विकास विभाग
- जलश्रोत तथा सिंचाइ विभाग
- जल तथा मौसम विज्ञान विभाग
- जल तथा उर्जा आयोगको सचिवालय
- नेपाल विद्युत प्राधिकरण
- भूमिगत जलश्रोत विकास समिति
- वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र
- जलश्रोत अनुसन्धान तथा विकास केन्द्र
- विद्युत उत्पादन कम्पनी लिमिटेड
- राष्ट्रिय प्रशारण ग्रिड कम्पनी लिमिटेड
- जलविद्युत लगानी तथा विकास कम्पनी लिमिटेड

६. मन्त्रालय सम्बद्धराष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरु :

- माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत आयोजना
- बुढीगण्डकी जलविद्युत आयोजना
- पश्चिम सेती जलविद्युत आयोजना
- सिक्टा सिंचाइ आयोजना
- बबई सिंचाइ आयोजना
- रानीजमरा कुलरिया सिंचाइ आयोजना
- भेरी-बबई डाईभर्सन बहुउद्देश्यीय आयोजना

७. सेवा प्राप्त गर्ने लाग्ने दस्तुर र अवधि :

क. सेवा प्राप्त गर्ने लाग्ने दस्तुर

१. सूचनाको हक सम्बन्धि नियमावली २०६५ को नियम ४ बमोजिम र
२. अन्य विशेष कानुनले तोके बमोजिमको दस्तुर

ख. सेवा प्राप्त गर्ने लाग्ने अवधि :

१. सूचनाको हक सम्बन्धि ऐन २०६४ को दफा ७ ले तोकेको अवधी भित्र र
२. अन्य विषेश कानुनले अवधी तोकेकोमा सोही बमोजिमको

८. निवेदन उजुरी उपर निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी :

प्राप्त उजुरीहरु सम्बन्धित अधिकारीले हेरी सम्बन्धित महाशाखा र शाखामा आवश्यक कारबाहीको लागि पठाइने र शाखा प्रमुखबाट कारबाही प्रकृया अगाडी बढाइने ।

९. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी :

- उर्जा तर्फ सचिव श्री शुशिल चन्द्र तिवारी
- जलश्रोत, सिंचाइ तथा मौसम विज्ञान तर्फ सचिव श्री सागर कुमार राई

१०. सूचना अधिकारी प्रबक्ता र प्रमुखको नाम पद

प्रमुख	सचिव(उर्जा) श्री शुशिल चन्द्र तिवारी
प्रमुख	सचिव(सिंचाई) सागर कुमार राई
प्रबक्ता	सहसचिव श्री मधु प्रसाद भेटुवाल
सूचना अधिकारी	सि.डि.ई श्री बाबुराज अधिकारी

११. ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची :

- नेपालको संविधान
- ऐनः
  १. विद्युत नियमन आयोग ऐन, २०७४
  २. विद्युत चोरी नियन्त्रण ऐन २०५८
  ३. विद्युत ऐन २०४९
  ४. जलश्रोत ऐन २०४९
  ५. नेपाल विद्युत प्राधिकरण ऐन, २०४९
- नियमावली :
  १. विद्युत नियमन आयोग नियमावली, २०७५
  २. सिंचाई नियमावली, २०५६
  ३. विद्युत चोरी नियन्त्रण नियमावली, २०५९
  ४. विद्युत महशुल निर्धारण नियमावली, २०५०
  ५. विद्युत नियमावली, २०५०
  ६. जलश्रोत नियमावली, २०५०
- निर्देशिका :
  १. जनताको जलविद्युत कार्यक्रम(सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि
  २. विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्र सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५
  ३. ग्रीड कनेक्टेड वैकल्पिक विद्युत उर्जा विकास सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४
  ४. १ मेगावट सम्मको जलविद्युत आयोजनाको विकास सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४
  ५. विद्युत आयोजनाको लागि विदेशी विनियम सुविधा सिफारिस सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४
  ६. विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्र सम्बन्धी (संशोधन) निर्देशिका, २०७३
  ७. विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्र सम्बन्धी निर्देशिका, २०७३

८. जलविद्युत तथा प्रसारण आयोजनाहरूको प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण र वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७३
९. विद्युत आयोजनाको अनुमतिपत्र सम्बन्धी निर्देशिका, २०७२
१०. निर्माण सम्पन्न जलविद्युत आयोजनाहरूलाई प्रदान गरिने अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२
११. राष्ट्रिय उर्जा संकट निवारण तथा विद्युत विकास दशक सम्बन्धी अवधारणा पत्र एवं कार्ययोजना, २०७२
१२. सिंचाइ मन्त्रालय र अन्तर्गत विभागहरूको सरुवा/पदस्थापन तथा काज सम्बन्धी मापदण्ड, २०७१
१३. विद्युत आयोजनाको लागि विदेशी विनिमय सुविधा सिफारिस सम्बन्धी निर्देशिका, २०७१
१४. जलविद्युत आयोजना विकास सम्भौता सम्बन्धी (पहिलो संशोधन) कार्यविधि, २०७०
१५. उर्जा मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायमा कार्यरत कर्मचारीहरूको आचार संहिता, २०७०
१७. सिंचाइ तथा जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रणसम्बन्धी निर्माण कार्यहरु उपभोक्ता संस्था मार्फत निर्माण कार्य सञ्चालन गर्ने/गराउने कार्यविधि, २०६९
१८. जलविद्युत आयोजना विकास सम्भौता सम्बन्धी कार्यविधि, २०६९
१९. जलविद्युत आयोजना अनुमतिपत्र सम्बन्धी (दोस्रो संशोधन) निर्देशिका, २०६९
२०. निजीक्षेत्रबाट निर्माणाधीन जलविद्युत आयोजनाहरूलाई प्रदान गरिने सुविधा सम्बन्धी कार्यविधि, २०६८
२१. जलविद्युत आयोजना अनुमतिपत्र सम्बन्धी निर्देशिका, २०६८
२२. लोडसेडिङ न्यूनिकरण कार्ययोजना- २०६८
२३. राष्ट्रिय विद्युत संकट निरुपण कार्ययोजना २०६५

१२. सम्पादन गरेका मुख्य मुख्य कामको विवरण :

आ.व. २०७८/७९ को हालसम्मको प्रगति

ऊर्जा तर्फ

- १। हालसम्ममा २ हजार २ सय ६८ मेगावाट विद्युत उत्पादन भई राष्ट्रिय प्रणालीमा जडान भएको ।
- २। हालसम्म ६६ के.भी. भन्दा माथिका करिव ४ हजार ९ सय ७५ सर्किट किलोमिटर प्रसारण लाइन निर्माण भएका छन् ।
- ३। हालसम्म ३३ के.भी. का करिव ६ हजार १ सय १८ सर्किट किलोमिटर प्रसारण लाइन निर्माण भएका छन् ।
- ४। यस वर्ष विद्युत चुहावट १५.५ प्रतिशतमा रहेको छ ।
- ५। प्रतिव्यक्ति विद्युत खपत ३ सय २५ किलोवाट घण्टाबाट ३ सय ५० किलोवाट घण्टा पुगेको छ ।
- ६। हालसम्म राष्ट्रिय विद्युत प्रणालीबाट विद्युतमा पहुँचप्राप्त जनसंख्या ९३.८५ प्रतिशत पुगेको ।
- ७। नवीकरणीय ऊर्जा अन्तर्गत हालसम्ममा ९,८४,७९० वटा घरेलु सौर्य ऊर्जा प्रणाली जडान, ३५८ वटा संस्थागत, सामुदायिक र व्यवसायिक वायोगयास प्लान्ट निर्माण, ४,३९,५६३ वटा सुधारिएको फलामे चुलो र ११,२७९ वटा सुधारिएको पानी घट्ट जडान भएका छन् ।
- ८। हालसम्म लघु तथा साना जलविद्युत आयोजनाबाट ३७ मेगावाट विद्युत उत्पादन भएको छ ।
- ९। हालसम्म सौर्य विद्युत उत्पादन क्षमता ४४ मेगावाट पुगेको छ ।

जलश्रोत तथा सिंचाई तर्फ

१. भेरी बबई डाइभर्सन आयोजना: यस अवधिमा भेरी बबई डाइभर्सन आयोजनाको बाँध निर्माण स्थल चिप्लेमा Site camp निर्माण सम्पन्न भई office र quarter स्थापना, Laboratory, Crusher Plant, Batching Plant Installation & Calibration सम्पन्न, D/S Stilling Basin संरचना (Cutoff सहित) को Bay १ र २ को लागि जग खन्ने कार्य तथा RCC ढलान कार्य सुचारु रहेको, Cofferdam निर्माण कार्यमा आवश्यकता अनुसार उचाई थप गरिएको, Settling basin को लागि foundation खन्ने (Rock cutting) तथा Plum Concreting कार्यका साथै RCC Raft र वाल ढलान भैरहेको, Intake निर्माणका लागि foundation खन्ने (Rock cutting), Plum Concreting गर्ने र Forebay संरचना (Cutoff सहित) निर्माणका लागि foundation खन्ने (Rock cutting), हेडवर्क्स साईट चिप्लेमा Diversion Road सम्पन्न भएको तथा चिप्ले खोल्सी Diversion निर्माण कार्यको पहिलो चरणको कार्य सम्पन्न भई दोश्रो चरणको कार्य सुचारु रहेको । पावरहाउस निर्माण स्थानमा Excavation कार्य सुचारु रहेको साथै Grouting एवं Shotcrete गरी Slope Stabilization गर्ने कार्य भैरहेको, Surge Shaft को लागि Acess Road with Drain निर्माण कार्य सुचारु रहेको तथा सर्ज साफ्ट निर्माण स्थलमा Excavation & Piling कार्यका साथै पावरहाउस साईट हात्तीखालमा Crusher Plant स्थापना भई निर्माण सामाग्री उत्पादन भईरहेको । हाइड्रोमेकानिकल निर्माण कार्यको सम्झौता भई निर्माण व्यवशायी मोविलाईजेसन भैसकेको तथा डिजाईन एवं ड्रईङ्गको कार्य भैरहेको, हेडवर्क्सको लागि लाईनर निर्माण गर्ने कार्य शुरू भएको । साथै साईट क्याम्प निर्माण भैरहेको । ICB बोलपत्र प्रकृयाद्वारा खरिद सम्झौता सम्पन्न भैसकेको । परामर्शदाताद्वारा Design Review गरी प्राप्त भएको प्रतिवेदनको आधारमा लागत अनुमान तयार गरी स्वीकृतीका लागि जलश्रोत तथा सिंचाई विभागमा पेश भई स्वीकृत समेत भएको र ICB बोलपत्र प्रकृयाद्वारा बोलपत्र आव्हानको सूचना प्रकाशन गर्ने कार्य सम्पन्न भई प्राप्त बोलपत्रहरूको मुल्यांकन गर्ने कार्य समेत सम्पन्न भएको । परामर्शदाताद्वारा Design Review गरी प्राप्त भएको प्रतिवेदनको आधारमा लागत अनुमान तयार गरी स्वीकृतीका लागि जलश्रोत तथा सिंचाई विभागमा पेश भई स्वीकृत समेत भएको र ICB बोलपत्र प्रकृयाद्वारा बोलपत्र

आव्हान भए वमोजिम प्राप्त बोलपत्रहरूको प्राविधिक एवं आर्थिक मुल्यांकन सम्पन्न भई आशयपत्र जारी भैसकेको । खरिद प्रकृयाको अन्तिम चरणमा रहेको ।

जलश्रोत तथा सिंचाई विभाग अन्तर्गत संचालित महाकाली सिंचाई आयोजना (तेश्रो चरण) मा लागू गरिएको ऐलानी जग्गाको नजिरलाई आधार मानी पेश गरिएको प्रस्ताव मिति २०७८।०८।०२ गतेको मन्त्रिपरिषद्को बैठकद्वारा स्वीकृत भैसकेकोले स्वीकृती प्राप्त गर्ने कार्य सम्पन्न भएको । मिति २०७८।०८।०२ गतेको मन्त्रिपरिषद्को बैठकद्वारा स्वीकृती प्राप्त भएकोले कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित निकायहरूसँग बैठक बसी यस सम्बन्धमा आवश्यक निर्णयहरू गरी प्रकृया अगाडी बढाईएको साथै उक्त जग्गाहरूको अद्यावधिक श्रेस्ताहरूको विवरण सम्बन्धित नापी र मालपोत कार्यालयमा माग गरिएको ।

यस आयोजना अन्तर्गतका पहिलो र दोश्रो चरण गरी विभिन्न ७५ वटा योजनाहरूको सम्झौता भई संचालनमा आईसकेको र तेश्रो चरणमा १९ वटा योजनाहरूको पनि ज्येष्ठ महिनामा सम्झौता भैसकेको । यस आयोजना अन्तर्गतका पहिलो र दोश्रो चरण गरी विभिन्न ७५ वटा योजनाहरूको सम्झौता भई संचालनमा आईसकेको र तेश्रो चरणमा ५ वटा नदी नियन्त्रण योजना सहित थप १९ वटा योजनाहरूको पनि ज्येष्ठ महिनामा सम्झौता भैसकेको ।

लिफ्ट सिंचाई सम्बन्धी पाईपलाईन खन्ने र पाईप सप्लाई गरी फिटिङ गर्ने लगायतका कार्यहरू भई हाल सम्पन्न भएको । यस अन्तर्गत पहिलो चरणमा १३ वटा योजनाहरूको सम्झौता भई संचालनमा आएको र दोश्रो चरणमा ६ वटा योजनाहरूको पनि ज्येष्ठ महिनामा सम्झौता भई मोविलाईज्ड भैसकेको । (नोट: यस अन्तर्गतका योजनाहरूको करिब हालसम्म भएको औसत प्रगतिको आधारमा सम्पन्न संख्या उल्लेख गरिएको) सतह सिंचाई सम्बन्धी पुनर्स्थापनाका लागि जग खन्ने, बेडमा ढुङ्गा सोलिङ गर्ने तथा नहर लाईनिङ गर्ने लगायतका कार्यहरू भई हाल सम्पन्न भएको । सतह सिंचाई सम्बन्धि पहिलो चरणमा ४१ वटा र दोश्रो चरणमा २१ वटा गरी जम्मा ६२ वटा योजनाहरूको खरिद प्रकृया पूरा गरी संचालनमा आईसकेको तथा तेश्रो चरणमा थप ८ वटा थप योजनाहरूको ज्येष्ठ महिनामा सम्झौता भई मोविलाईज्ड भैसकेको । (नोट: यस अन्तर्गतका योजनाहरूको करिब हालसम्म भएको औसत प्रगतिको आधारमा सम्पन्न संख्या उल्लेख गरिएको) नदी नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यका लागि जग खन्ने, माटो भर्ने तथा गेवियन क्रेटमा ढुङ्गा भर्ने लगायतका कार्यहरू भैरहेको ।

२. रानी जमरा कुलरिया सिंचाई आयोजना: यस आयोजनाको शाखा नहर निर्माणको लागि EIA ड्राफ्ट रिपोर्ट तयार गरी स्विकृतिको लागि सम्बन्धित मन्त्रालयमा पेश गरिएको । गेट

जडानको कार्य सम्पन्न गर्नेमा Settling Basin मा monorail frame सम्पन्न, तथा automation को कार्य हुँदै , Gate Frame को कार्य सम्पन्न , Bifurcation मा गेट जडान कार्य सम्पन्न । शाखा नहरमा माटोको कार्यको लागि नहरमा पर्ने एलानी जग्गाको मुआब्जाको नाम नाम छुट हुन गएको भनी निवेदन दिन आएको र कुनै कुनै ठाउँमा काम गर्ने कठिन भएको। विधुत गृहको निर्माण कार्यमा Electromechanical and Hydromechanical install गर्ने Indian subcontractor मेकामेडी फिल्डमा मोबिलाइज हुन ढिलो भएको । शाखा / उपशाखा / प्रशाखा नहरमा नयाँ संरचनाहरूको निर्माणको लागि "• २६ वटा संरचनाको निर्माण सम्पन्न । बाणीघाट पुलको २ वटा पाइल हाल्ने कार्य सम्पन्न, पुलको सर्वे कार्य र Field Mobilization तथा Camp Establishment कार्य सम्पन्न । जलाधार क्षेत्र व्यवस्थापन कार्य को लागि पेश भएको रिपोटमा थप सच्याउनु पर्ने भएकोले परामर्शदाता फिल्डमा गएर रिपोट तयार हुँदैछ ।

३. महाकाली सिंचाइ आयोजना: यस आयोजनाको जग्गा अधिग्रहण कार्य सम्पन्न । संरचना सहित नहर निर्माण कार्य (२६.२० कि.मी) खरिद सम्झौता सम्पन्न भएको । Survey, Layout, Camp Establishment, निर्माण सामग्री व्यवस्थापन, तथा माटोको कार्य। जग्गा अधिग्रहण विवरण तयारी, डिजाईन, ड्रईड तथा ल.ई स्वीकृती, खरिद कार्यको सुचना प्रकाशन भएको ।
४. एकीकृत उर्जा तथा सिंचाइ विशेष कार्यक्रम: यस कार्यक्रम अन्तर्गत ६ वटा नदी बेसिनहरूमा एकीकृत सिंचाइ विकास योजनाको गुरुयोजना तयार (बाँकि ७०% कार्य पूरा गर्ने कार्यको लागि फाइनल रिपोर्ट प्राप्त भई थप कार्य भैरहेको)। ३ वटा नदी बेसिनहरूको विभिन्न १० स्थानमा अन्वेषण टूबेल निर्माण गर्ने कार्यको लागि विभिन्न १० स्थानमा अन्वेषण टूबेल निर्माण कार्य सम्पन्न । ४० वटा उप-आयोजनाहरूको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने कार्यको लागि संशोधित कार्यक्रम अनुसारका करीब ६५० उपयोजनाहरूको पहिचान तथा विस्तृत सर्वेक्षणका लागी परामर्शदातासंग सम्झौता भइ रिपोर्ट प्राप्त गरि बोलपत्र आवहान को प्रक्रिया मा रहेको । २० वटा नयाँ उप-योजनाको निर्माण खरिद कार्य गर्ने कार्यको लागि नयाँ उपयोजना Appraisal भएको र बोलपत्र आवहानमा रहेको । ३० वटा क्रमागत उप-योजनाहरूको गत आव सम्म २० % सम्पन्न भएकोमा निर्माणको बाँकि ८०% कार्य पूरा गर्ने कार्यको लागि २० गोटा योजनाको reservoir tank, delivery line निर्माण सम्पन्न ।
५. समृद्ध तराई मधेश सिंचाइ विशेष कार्यक्रम: यस कार्यक्रम अन्तर्गत नयाँ १४० गोटा ट्युबवेल निर्माण। ७५ गोटा वितरण प्रणाली निर्माण । पावर ड्रिल स्यालो ट्युबवेल र स्यालो ट्युबवेल निर्माण (५००० गोटा) र ५० लिफ्ट सिंचाइ योजना निर्माण सम्पन्न ।

- ६. बागमती सिंचाइ आयोजना:** यस आयोजनामा विभिन्न स्रोतहरूबाट नहरमा पानी थप गर्ने ६ गोटा उपयोजनाहरूको कार्यान्वयनमा थप ३०% प्रगति हासिल गर्ने (२५% प्रगति गत आ.व सम्म सम्पन्न)कार्यको लागि विभिन्न स्रोतहरूबाट नहरमा पानी थप गर्ने ६ गोटा उपयोजनाहरूको कार्यान्वयनमा ३०% प्रगति हासिल गरिएको (२५% प्रगति गत आ.व सम्म सम्पन्न)। चालु आ.व.को प्रतिवेदित महिनामा ५७९ मीटर गरी चालु आ.व. मा १७९० मीटर नहर लाईनिङ, VRB-६ गोटा, ह्युम पाईप-२२ थान, drop structure-१ गोटा, सिंचित क्षेत्र बचाव कार्य-२५० मीटर निर्माण सम्पन्न। एक गोटा योजनामा निर्माण कार्यको म्याद थप भई कार्य चालु रहेको। सिंचित क्षेत्र विकास कार्य (२०० हे.) गर्ने कार्यको लागि हेडवर्क्स, VRB, नहर लाईनिङ तथा CAP लगायतका सिंचाइ संरचनाहरूको निर्माण सम्पन्न गरी २०० हेक्टर जमीनमा व्यवस्थित रूपमा सिंचाइ सेवा प्रवाह लाल बकैया सिंचाई योजना, रौतहट, को निर्माणको कार्यको लागि खरिद कार्य सम्पन्न गर्ने ।
- ७. सुनसरी - मोरङ्ग सिंचाइ प्रणाली:** यस प्रणालीको हुरहुरिया शाखाको सिंचित क्षेत्र विकास कार्य (२०० हे) सम्पन्न गर्ने कार्यको लागि नहर संरचना निर्माण | सुखसेना शाखाको सिंचित क्षेत्र विकास कार्य (४०० हे) सम्पन्न गर्ने कार्यको लागि नहर संरचना निर्माण कोशी नदी चतरामा स्पर निर्माण तथा मर्मत) (४०%) सम्पन्न गर्ने कार्यको लागि स्पर मर्मत तथा निर्माण सम्पन्न | लोहन्द्रा खोलामा ब्रिज तथा साइफन निर्माण कार्य (लोहन्द्रा खोलामा तटवन्ध निर्माण समेत)को गत आ.व सम्म ७० % सम्पन्न भएकोमा बाकि (३०%) कार्य सम्पन्न गर्ने Abutment, Retaining Wall & Pier caping & Beam/Girder, Deck Slab, Road kerb, walk way, Gabion को कार्य भइरहेको । सुन्दरगुन्दर शाखाको सिंचित क्षेत्र विकास कार्य (१५० हे) सम्पन्न गर्ने कार्यको लागि नहर संरचना निर्माण ।
- ८. पालुड्टार- कुण्डुटार सिंचाइ आयोजना:** यस आयोजनाको कुन्डुटार सिंचाइ योजनाको मूल नहरमा लाईनिङ तथा संरचना निर्माण कार्य हुँदै ।
- ९. बृहत दाढ उपत्यका सिंचाइ :** १३ गोटा सतह सिंचाई प्रणाली पुनर्स्थापना कार्य सम्पन्न गर्ने कार्यको लागि सतह सिंचाई प्रणाली पुनर्स्थापन कार्य (सिम्लेगनार रघौरा, कटकुइया नहर खारखोला, माझकुलो, काठकुवा, जस्पुर गनारी, पड्हा, भैसाही, विर्ता, बर्गदी, पातुखोला नवलपुर घोडा डबरा, कचीली गनारी, राउटे चौर) | क्रमागत १२ गोटा र नया १२ गोटा गरी २४ गोटा जलाशय निर्माण सम्पन्न गर्ने कार्य सम्पन्न | क्रमागत २० गोटा र नया १० गोटा गरी ३० गोटा लिफ्ट सिंचाई प्रणाली निर्माण सम्पन्न गर्ने कार्यको लागि वितरण प्रणालीको स-साना

काम बाहेक लिफ्ट योजना सम्पन्न । ३० गोटा डिप ट्युबवेलको बोरिंग कार्य सम्पन्न गर्ने कार्यको लागि ३० ओटा सम्पन्न ।

१०. सुनकोशी मरिन बहुउद्देश्यीय आयोजना: यस आयोजनाको जमिन अधिग्रहण कार्यको लागि मुआब्जा वितरण कार्य भईरहेको । सुरुड निर्माण कार्यको लागि TBM Inlet Portal, Segment plant, Crushing plant, TBM Platform, Batching Plant, Starter Tunnel को निर्माण कार्य सम्पन्न भएको, TBM Re-engineering कार्य सम्पन्न भई TBM को मानहरु कलकत्ता बन्दरगाह हुँदै नेपाल आउने क्रममा रहेको र केहि सामान साईटमा आइपुगेको तथा TBM Backup System को जडान कार्यसम्पन्न भई TBM Assembly at site (जडान कार्य) सुरु भएको । हेडवर्क्स निर्माण कार्यको लागि Headworks Package को लागत अनुमान विभाग बाट स्वीकृती भएको PQ notice प्रकाशन भएको (मिति २०७९ असार २४ गते, तदनुसार ८ July २०२२, The Rising Nepal मा प्रकाशन भएको) | वातावरणीय व्यवस्थापन योजना सम्बन्धि कार्यको लागि Headworks Package अन्तर्गत लागत अनुमान विभाग बाट स्वीकृती भएको, Headworks Package अन्तर्गतिको PQ notice प्रकाशन भएको (मिति २०७९ असार २४ गते, तदनुसार ८ July २०२२, The Rising Nepal मा प्रकाशन भएको) | विभाग तथा अयोजनाको comments परामर्शदातालाई पठाइएकोमा सोहि अनुरूप परामर्शदाता बाट पुनः पेश भएको | नदी नियन्त्रण कार्यको लागि लागत अनुमान तयार भई स्वीकृतीको लागि विभागमा पेश भएकोमा विभागबाट फिल्ड निरिक्षणको तयारी भईरहेको ।

११. बहुत सरकारी सिंचाई योजना: यस योजनाको कोशी पम्प चन्द्र नहर आयोजनाको पुनर्स्थापना कार्य २८% बाट ३२% पुऱ्याउने कार्यको लागि Canal lining, FB protection work, canal renovation and canal outlet, VRB and service road maintenance work etc. कमला सिंचाइ प्रणालीको पुनर्स्थापना कार्य ५३% बाट ६०% पुऱ्याउने कार्यको लागि Head works gate repair and painting. Construction of aqueduct, canal lining, culvert, VRB structures, outlet gate repairing, service road maintaining, Desilting, outlets, siphon etc through contracts from NCBs and SQs. नारायणी सिंचाइ प्रणालीको पुनर्स्थापना कार्य ६५ % बाट ७०% पुऱ्याउने कार्यको लागि २० वटा SQ सम्पन्न, लगभग ८० कि.मि. नहर सफा गर्ने कार्य सम्पन्न, नहर बचावट तथा सिंचित क्षेत्र बचावट कार्य, ३० वटा गेट निर्माण कार्य सम्पन्न । गण्डक सिंचाइ प्रणालीको पुनर्स्थापना कार्य १६% बाट २३% पुऱ्याउने कार्यको लागि Main H/R Installation=१ no, Gate Installation=११ ७nos, Outlet

work=९nos, lining work=३७९.३ m, culverts= १५ nos, Gravel(sub- base)= १ ३.६५ Km, gravel (base) = १ २.६५ Km

१२. सिंचाइ संभाव्यता अध्ययन: यस अन्तर्गत माडी दाँग डाईभर्सन आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययनको Estimate तयारी । पाँचखाल उपत्यका एकिकृत जलश्रोत ब्यवस्थापन आयोजनाको विस्तृत सर्वेक्षण, डिजाइन, लागत अनुमान तथा एप्राइजल रिपोर्ट तयार गर्न Consultant बाट रिपोर्ट पेश भएको ।

१३. नदी नियन्त्रण: यस अन्तर्गत विभिन्न नदीहरूमा तटबन्ध निर्माण (३१ कि.मी.) गर्नेमा बिरिङ्ग, मेची, कन्काई, रतुवा, कमल, रतुवा नदी नियन्त्रण (झापा र मोरङ्ग) २.५ कि.मी. तटबन्ध निर्माण गर्ने कार्यको लागि ८ कि.मी. तटबन्ध निर्माण भैसकेको । औरही, मराहा, रातो नदी नियन्त्रण (महोत्तरी) २.२ कि.मी. तटबन्ध निर्माण गर्ने कार्यको लागि ४.२२ कि.मी. तटबन्ध निर्माण तथा प्रोटेक्सन कार्य भैसकेको । बाँके, झीम, लखनदेही नदी नियन्त्रण (सर्लाही) २.२ कि.मी. तटबन्ध निर्माणगर्ने कार्यको लागि १२.०१ कि.मी. तटबन्ध र ९८८१ मी. रिभेटमेन्ट निर्माण भैसकेको । ३ बटा स्पर स्टड। तिनाउ दानब कन्चन तथा रोहीणी नदी नियन्त्रण (रुपन्देही) २.० कि.मी. तटबन्ध निर्माण गर्ने कार्यको लागि ३२०३ मि रिभेटमेन्ट, ५४ गोटा र्यवियन स्पर, २ गोटा सेमेंट बाग स्पर १४१ मिटर आर.सी.सी .वाल र ४५९ मि अर्थेन् एम्बंकमेंट, ४७० सेट परकुन पाईन सेट निर्माण भएको । पश्चिम रासी, रानसिङ्ग, बबई, रवार, पातु नदी नियन्त्रण (दाङ्ग र बाँके) – १.१ कि.मी. तटबन्ध निर्माण गर्ने कार्यको लागि १.२९ कि.मी. तटबन्ध निर्माण भैसकेको । महाकाली, दोधा, मोहना, खुटिया नदी नियन्त्रण (कञ्चनपुर र कैलाली) – १.३ कि.मी. रिभेटमेन्ट निर्माण गर्ने कार्यको लागि १.३५ कि.मी. रिभेटमेन्ट निर्माण भैसकेको । बक्राहा, कोशी, डाँस बक्राहा, लोहन्द्रा, चिसाङ्ग (मोरड) नदी नियन्त्रण – ३.० कि.मी. तटबन्ध निर्माण गर्ने कार्यको लागि ५.७१ कि.मी. तटबन्ध निर्माण भैसकेको । खाँडो नदी नियन्त्रण (ससरी) १.२ कि.मी. तटबन्ध तथा रिभेटमेन्ट निर्माण गर्ने कार्यको लागि १.६० कि.मी. तटबन्ध तथा रिभेटमेन्ट निर्माण भएको । त्रियुगा नदी नियन्त्रण (उदयपुर) ४.० कि.मी. तटबन्ध तथा रिभेटमेन्ट निर्माण गर्ने कार्यको लागि १७.० कि.मी. तटबन्ध तथा रिभेटमेन्ट, ३ गोटा स्पर/स्टड, .५५० प्रोटेक्शन कार्य र ०.४०० मी. बेम्बो पाइलिङ्ग निर्माण भएको ।

१४. नदि नियन्त्रणमा कम कमला नदी नियन्त्रण: यस अन्तर्गत (धनुषा, सिराहा र ससरी) १.६ कि.मी. तटबन्ध तथा रिभेटमेन्ट निर्माण गर्ने कार्यको लागि ४.१२ कि.मी. तटबन्ध तथा

रिभेटमेन्ट निर्माण भएको । बागमती तथा लालबकैया नियन्त्रण (सर्लाही र रौतहट) २.० कि.मी. तटबन्ध तथा रिभेटमेन्ट निर्माण गर्ने कार्यको लागि २ कि.मी. तटबन्ध तथा रिभेटमेन्ट निर्माण भएको, १८ वटा स्टड, ९ वटा आपतकालिन कार्य भएको । नारायणी र पूर्वी रासी नदी नियन्त्रण कार्य (चितवन, मकवानपुर, नवलपरासी) २.१ कि.मी. तटबन्ध निर्माण गर्ने कार्यको लागि २. कि.मी. तटबन्ध निर्माण, विभिन्न प्याकेज हरुको बोलपत्र आव्हान, मुल्यांकन र सम्झौता भैरहेको, सम्झौता भएका ठेक्काको निर्माण कार्य भैरहेको, नवलपरासी तर्फको थप कार्यको ल.ई. तयारी भैरहेको | बबई, भादा, औरही नदी व्यवस्थापन (बर्दिया) २.० कि.मी. तटबन्ध निर्माण गर्ने कार्यको लागि २.६५४ कि.मी. तटबन्ध निर्माण भएको, २६५४ मी. रिभेटमेन्ट, ९१ गोटा स्पर/स्टड र १६७ मी. आपतकालिन नदी नियन्त्रणको कार्य भएको | कर्णाली नदी व्यवस्थापन (बर्दिया) २.२ कि.मी. तटबन्ध निर्माण गर्ने कार्यको लागि १.७० कि.मी. तटबन्ध निर्माण भएको, १७ वटा स्पर निर्माण कार्य, बायोइंजिनियरिङ (प्रतिशत). आपतकालिन नदी नियन्त्रण कार्य १०० प्रतिशत | महाकाली, चमेलिया र नौगाड नदी (दार्चुला) नियन्त्रण १.६ कि.मी. तटबन्ध निर्माण गर्ने कार्यको लागि १ कि.मी. तटबन्ध निर्माण र्याविन रिभेटमेन्ट, टो वालस्टड निर्माण भएको ।

जलश्रोत अनुसन्धान तथा विकास केन्द्र तर्फ

१. मुख्य मुख्य अध्ययन, अनुसन्धान, अन्वेषण कार्यहरूमा Settlement Scale Flood Hazard Mapping and Vulnerability Analysis, Impact Assessment of Khulekhani 1,2,3, HEP On Water Resources Management, Watershed Management Associated with Socioeconomic Livelihood, Estimation of Manning's Roughness at Class Two River Of Nepal, Research Project on Baseline Study of Sediment Management at Head works and Main Canals of Major Irrigation Projects र Calibration of Flow Control Structures In Kamala Irrigation System का कार्यहरू सम्पन्न भएको ।
२. Zonation Of Ground Water Recharge for Current and Future Period In Sight of LULC र Assessment of Ground Water In Mountain Aquifer Using ERT का कार्यहरू सम्पन्न भएको ।
३. School of Science, Kathmandu University सँग Collaborative Research on Glacio Hydrology Modelling का कार्यहरू सम्पन्न भएको ।
४. अन्य परामर्श सेवा ,मर्मत कार्य, अनुसन्धान गर्ने कार्य आदि का कार्यहरू सम्पन्न भएको ।

५. प्राविधिक क्षमता अभिवृद्धि तालिम संचालन गर्नेमा E-GP, HECras , DEM Processing , Q-GIS, GEE, SW Canal तथा Mod Flow तालीम कार्य सम्पन्न भएको । अन्य तालिमको विषयबस्तुहरूका कार्यहरू सम्पन्न भएको ।
६. नमुना योजना निर्माण कार्य अन्तर्गत नुवागाँउ सोलार लिफ्ट आयोजनाको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको ।

जल तथा मौसम विज्ञान तर्फ

१. पाल्पा र उदयपुरमा राडार केन्द्र स्थापनाको उपकरण निर्माण र Factory Acceptance Test सम्पन्न गर्ने (प्रतिशत) गर्ने, उपकरण आयात गरी जडान गर्ने कार्यहरूमा ८५ प्रतिशतमा उपकरण निर्माण सम्पन्न हुने चरणमा; Factory Assembly and Testing सम्पन्न भएको ।
२. काठमाण्डौ उपत्यकामा एकस ब्याण्ड राडार जडान कार्यमा स्पेसिफिकेसन, लागत अनुमान तयारी; कूल विनियोजन अपुग भएकोले चालु आ.व.मा बजेट समर्पण गरिएको; आगामी आ.व.को लागि विनियोजित। काठमाण्डौ उपत्यकामा एकस ब्याण्ड राडार जडान कार्यको लागि ३० प्रतिशत उपकरण खरिद प्रक्रिया र प्रतित पत्र खोल्ने कार्य सम्पन्न भएको ।
३. ३० वटा स्थानमा जल तथा मौसम मापन केन्द्र सम्पन्न भएको ।